

Hoe regelt de Wet op het accountantsberoep de beroepsregelgeving voor accountants.

De Wet op het accountantsberoep (Wab) geeft in artikel 3 vier taken aan de beroepsorganisatie. De eerst genoemde is het bevorderen van een goede beroepsuitoefening door accountants, onder meer door het vaststellen van beroepsreglementering.

De andere 3 taken zijn:

- Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen
- Zorgdragen voor de eer van de stand
- Zorgdragen voor de praktijkopleiding

Uit de memorie van toelichting blijkt dat zelfregulering in een beroepsorganisatie met PBO status een bewuste keuze is van de wetgever. Zelfregulering moet enerzijds het maatschappelijk belang van het beroep borgen, zorgt ervoor dat de deskundigheid vanuit de beroepsgroep kan worden ingezet bij de totstandkoming van de veelal gedetailleerde en technische regelgeving, het zorgt voor draagvlak voor de beroepsregelgeving omdat het regels van de eigen beroepsgroep zijn en het doet recht aan het vrije beroep¹.

Welke beroepsregelgeving kent de NBA

In de Wab is de ledenvergadering verantwoordelijk voor en bevoegd tot het vaststellen van de regels. De regels worden vastgelegd in verordeningen. De wet schrijft voor dat voor een aantal onderwerpen in elk geval verordeningen worden vastgesteld. In het kader van de beroepsregelgeving zijn dat onder andere de volgende onderwerpen:

- gedrags- en beroepsregels ten behoeve van een goede uitoefening van de werkzaamheden van accountants;
- de onafhankelijkheid, het stelsel van kwaliteitsbeheersing en de integere bedrijfsvoering van accountantsorganisaties;

De NBA heeft hier invulling aangegeven in de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en de Verordening accountantsorganisaties (VAO).

De regels uit verordeningen kunnen uitgewerkt worden in nadere voorschriften². Denk bijvoorbeeld aan de Nadere voorschriften controle- en overige standaarden (NV COS) die een uitwerking bevatten van het fundamenteel beginsel 'Vakbekwaamheid en zorgvuldigheid'.

Andere uitingen van de NBA in het kader van de beroepsuitoefening bevatten in principe geen regels maar geven uitleg van de regels. De NBA doet dit in principe in handreikingen. Ten slotte kent de NBA nog alerts. Deze alerts bevatten geen formele regels, maar kunnen accountants wel oproepen om binnen de kaders van de bestaande regels, toekomstige regels alvast toe te passen.

Wie stelt beroepsregelgeving vast

De leden van de NBA stellen in de bijeenkomst van de ledenvergadering de verordeningen vast, waaronder die met betrekking tot de beroepsregelgeving. In de memorie van toelichting is aangegeven dat de wetgever het belangrijk vindt dat die verantwoordelijkheid ook daadwerkelijk bij de leden ligt. In dat kader is ook vastgelegd dat naast het bestuur ook de ledengroepen en een groep van leden een voorstel voor (wijziging van) een verordening aan de ledenvergadering kan voorleggen.

¹ Bron memorie van toelichting – kamerstuk 33025 - 3

² De Wab spreekt ook wel over nadere regels.

De ledenvergadering kan het stellen van nadere voorschriften met betrekking tot de beroepsregelgeving delegeren aan het bestuur. Dat moet bij verordening geregeld worden. Een dergelijke delegatie kan ook weer ingetrokken worden mocht de ledenvergadering dat wensen. De intrekking van delegatie vereist dan wel een wijziging van de verordening waarin de delegatie is vastgelegd.

Verordeningen en nadere voorschriften mogen wel aanvullingen geven op door de overheid gestelde regels. Bepalingen in verordeningen die iets regelen wat de overheid al heeft geregeld, zijn van rechtswege vervallen.

Regels gelden pas nadat zij in de Staatscourant zijn gepubliceerd.

Het proces van totstandkoming van beroepsregelgeving

Over het proces van totstandkoming van beroepsregelgeving is weinig geregeld in de wet. Wel is geregeld dat alle verordeningen en nadere voorschriften die betrekking hebben op de wettelijke controle door het bestuur twee maanden voor de vaststelling op elektronische wijze ter inzage worden gelegd. Een ieder heeft daarna ten minste vier weken de tijd om zijn zienswijze (reactie) bij het bestuur in te dienen. Dergelijke zienswijzen moeten voorgelegd worden aan de leden. De wetgever heeft hiermee nadrukkelijk beoogd (gezien de memorie van toelichting³) om ook anderen dan accountants hun visie te laten geven op de regelgeving. Daarnaast kan de beroepsorganisatie belanghebbenden ook op andere wijzen betrekken bij het opstellen van de beroepsreglementering. Dit is echter een best practice van de NBA en geen wettelijke regeling.

Ten slotte is in de wet in meer algemene zin geregeld dat de NBA samenwerkt met de Autoriteit Financiële Markten (AFM) voor zover dat noodzakelijk is voor het toezicht ingevolge de Wet toezicht accountantsorganisaties. In de praktijk worden concepten van verordeningen en nadere voorschriften dan ook voorgelegd aan de AFM.

Bij de totstandkoming van de Wab is ingegaan op de vraag of de regelgeving overgedragen zou kunnen worden aan andere partijen dan de ledenvergadering. De wetgever geeft duidelijk aan dat dat niet kan. Gelijktijdig sluit de wetgever niet uit dat een partij, zoals het Adviescollege, de taak krijgt om verordeningen voor te bereiden. Maar dat kan niet ten koste gaan van het recht van 100 leden of een ledengroep om initiatiefverordeningen voor te leggen aan de ledenvergadering. Wel zou de ledenvergadering kunnen verordenen dat een partij, zoals het Adviescollege, een dergelijk initiatiefverordening van commentaar voorziet. Daarnaast moet een dergelijke initiatiefverordening net als andere verordeningen worden geconsulteerd.

³ Bij totstandkoming van de Wab had deze verplichting alleen betrekking op Verordeningen, nadien is deze verplichting ook gaan gelden voor Nadere voorschriften die betrekking hebben op de wettelijke controle.